

Надання кожного виду допомоги може бути врегульовано нормами цивільного права, що регулюють зобов'язання підрядного типу або зобов'язання про надання послуг.

Розмежування цих видів зобов'язань проводиться виходячи з того, що є результатом. В зобов'язаннях підрядного типу результат в уречевленій формі (створення індивідуально-визначених речей), в другому виді зобов'язань – немає уречевленої форми та споживається в момент надання послуги. Послуги носять нематеріальний характер і пов'язані з особою виконавця договору.

Для виокремлення тих послуг, що входять до зобов'язань підрядного типу, від тих, що входять до зобов'язань про надання послуг, необхідно навести їх дефініції.

Профілактика – система гігієнічних та медичних заходів, направлених на забезпечення високого рівня здоров'я й попередження хвороб.

Термін **терапія** (від грецького *therapeia* - лікування) в сучасній медицині вживається в двох значеннях, одне з яких означає так звані консервативні методи лікування, яке співіснує з поняттям "терапія" з первинним змістом, який є більш ширшим і означає лікування взагалі.

Діагностика (обстеження) – комплекс досліджень, що проводяться цілеспрямовано для виявлення індивідуальних особливостей особи, встановлення діагнозу, підбору раціонального лікування, спостереження за процесом протікання хвороби, визначення прогнозу.

Реабілітація в медицині – комплекс медичних, педагогічних, професійних та юридичних заходів, направлених на відновлення (або компенсацію) порушених функцій організму та працездатності хворих, інвалідів. Медичні заходи (медична реабілітація), лікувальні заходи, направлені на відновлення здоров'я.

Протезно-ортопедичну і зубопротезну допомогу об'єднує такий вид допомоги, як протезування. Протезування – вид лікувальної допомоги, що забезпечує хворих, інвалідів різноманітними протезами та ортопедичними виробами як для заповнення анатомічних дефектів (на останньому етапі медико-соціальної реабілітації), так і з лікувальною метою (на етапах відновлювального лікування).

Поєднання в одному договорі кількох видів медичних послуг є договором на **медичне обслуговування**, тому догляд та обслуговування дітей, хворих, непрацездатних та інвалідів є договором на медичне обслуговування.

З переліку допомог лише протезування має уречевлений результат, що дає нам підстави констатувати віднесення протезно-ортопедичної та зубопротезної допомоги до зобов'язань підрядного типу, а всі інші – до зобов'язань про надання послуг.

Даний договір слід також відмежовувати від договору про надання ритуальних послуг. Договір про надання медичних послуг спрямований на надання послуг, які задовольняють потребу в охороні здоров'я, лікуванні, тобто підтриманні, відновленні здоров'я, в той час, як ритуальні послуги надаються з метою поховання фізичної особи, яка померла.

Договір про надання медичних послуг є консенсуальним, двостороннім (сторонами є замовник та виконавець), може бути оплатним чи безоплатним. Проект Цивільного кодексу України відносить його до публічних договорів, але такий висновок випливає з аналізу діючого законодавства (Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я"). Спеціально правового регулювання щодо форми договору немає. Практика свідчить, що вона є як усна, так і письмова.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можемо дати визначення такого договору.

Договір про надання медичних послуг – це договір, за яким одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням іншої сторони надати послугу профілактичного, лікувального, діагностичного, реабілітаційного характеру, а замовник зобов'язується прийняти й оплатити зазначену послугу.

Л. Ігнатюк,
*аспірантка Львівського національного
університету
імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

В умовах подальшого розгортання і розвитку ринкових відносин у нашій країні, роль і значення страхування для національної економіки загалом та окремих її галузей важко переоцінити. Страхування як особливий вид цивільно-правових відносин покликане виконувати певні функції, серед яких доцільно виділити його інвестиційне та захисне призначення. Суть першого полягає у тому, що страхування виступає механізмом, який забезпечує інвестування страховиком коштів страхувальника, переданих йому як оплату за надання страхових послуг. Участь страховиків в інвестиційному процесі на цьому не вичерпується. З огляду на захисну функцію страхування, страховики покликані здійснювати також матеріально-фінансовий захист страхувальників від майнових збитків, яких вони можуть зазнати у процесі здійснення ними інвестиційної діяльності внаслідок настання страхових випадків. Мова йде про страхування інвестиційних ризиків.

У науковій літературі досить мало уваги приділялось страхуванню інвестиційних ризиків. Традиційно його відносили до сфери майнового страхування, оскільки в рамках останнього проводилось страхування кредитів, страхування інвестицій, страхування фінансових ризиків, які можуть розглядатись і в якості інвестиційних ризиків, адже виникають і в інвестиційній діяльності. Із такою позицією не можна погодитись, оскільки страхування інвестиційних ризиків, на нашу думку, поєднує у собі елементи майнового страхування та страхування відповідальності. Наперед відзначимо, що в теорії страхового права не існує єдності думок щодо місця страхування відповідальності у системі страхування. В одному випадку його об'єднують із майновим страхуванням і розглядають як один із його видів, в іншому – виділяють у самостійну галузь страхування.

Остання точка зору видається нам правильною. Не зважаючи на те, що і в страхуванні відповідальності, і в майновому страхуванні наслідки страхової події завжди відбиваються на майновій сфері страхувальника, все ж не можна говорити про єдину природу цих видів страхового захисту. Страхування відповідальності має суттєві ознаки, які не враховані у рамках традиційного майнового страхування. Насамперед, відмінність полягає у тому, що при майновому страхуванні предметом страхового інтересу страхувальника завжди виступають певні майнові цінності, які можна оцінити; а при страхуванні відповідальності страхувальника об'єктом страхової охорони може бути як окреме майнове благо, так і добробут страхувальника в цілому, тобто страхову суму не завжди можна визначити при укладанні страхового договору. Зрештою на існування двох відмінних галузей страхування вказано і в страховому законодавстві. У ст.4 Закону України "Про страхування" вказані об'єкти та види страхування. Згідно зазначеної норми в Україні надається три види страхового захисту: особисте страхування, майнове страхування та страхування відповідальності. Особливістю ж страхування інвестиційних ризиків є

подвійна природа об'єкта страхування, тобто майнового інтересу страхувальника, який передається на страхування. Здійснення інвестиційної діяльності передбачає формування і вкладення інвестиційного капіталу та досягнення запланованих результатів від інвестування, тобто отримання доходів. Реалізація інвестиційного проекту супроводжується найрізноманітнішими факторами, які можуть спричинити виникнення збитків у майні інвестора. В першу чергу йдеться про ризик втрати інвестиційного капіталу або ризик неотримання прибутку. І інвестиція, і прибуток є предметом майнового інтересу страхувальника (інвестора), пов'язаного із здійсненням ним правомочностей власності: володіння, користування, розпорядження. Такий майновий інтерес є об'єктом саме майнового страхування (п.2 ст.4 Закону України "Про страхування").

Водночас, необхідно зазначити, що формування інвестиційного капіталу може здійснюватись за рахунок позичкових фінансових ресурсів, які ґрунтуються на принципі зворотності. Із юридичної точки зору участь в активі інвестиційного капіталу позичкових коштів передбачає існування конкретних цивільно-правових договорів, укладених інвестором із контрагентами, які обумовлюють обов'язки першого по поверненню зазначених ресурсів та проведенню розрахунків за користування ними. Недосягнення із різних причин кінцевої мети інвестиційної діяльності – запланованого прибутку – викликає ризик невиконання інвестором взятих на себе зобов'язань за відповідним договором. Такий ризик також доцільно розглядати як інвестиційний, оскільки він безпосередньо пов'язаний із здійсненням інвестиційної діяльності інвестора. Страховий інтерес інвестора в даному випадку полягає у можливості звільнення від матеріальної відповідальності перед третіми особами (контрагентами) за невиконання взятих на себе зобов'язань у зв'язку із неможливістю їх виконання внаслідок настання страхового випадку. Відповідно до п.3 ст.4 Закону України "Про страхування" такий страховий інтерес розглядається як об'єкт страхування відповідальності.

Крім зазначених аргументів, приведені на користь думки про подвійний характер об'єкта страхування інвестиційних ризиків, існує ще одне переконливе свідчення правильності такої позиції. Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 12 липня 2001 року значно розширений перелік видів обов'язкового страхування. Серед інших виділяємо і страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою. Ця новела страхового законодавства повинна призвести до перегляду усталених поглядів на сферу майнових інтересів інвестора, що потребують страхового захисту, тобто на об'єкт страхування інвестиційних ризиків. Проведене дослідження страхування інвестиційних ризиків, яке дозволяє стверджувати про поєднання у ньому ознак майнового страхування та страхування відповідальності має важливе не лише теоретичне значення, але і практичне застосування. В залежності від об'єкта страхування можна укласти два види договорів страхування інвестиційних ризиків: договір майнового страхування та договір страхування відповідальності інвестора, які, не зважаючи на єдину техніко-юридичну конструкцію, мають свої особливості, що стосуються, наприклад, встановлення особи вигодонабувача, строку дії договорів страхування, визначення страхової суми тощо.

Зазначені специфічні риси страхування інвестиційних ризиків потребують наукового вивчення та аналізу із метою їх закріплення у законодавчому порядку. Створення дієвого правового механізму здійснення інвестиційного страхування стане додатковою гарантією відшкодування інвестором збитків від випадковостей в інвестиційній діяльності, а також стимулюючим фактором у підвищенні інвестиційної активності.

І. Калаур,
*аспірант Прикарпатського університету,
м. Івано-Франківськ*

ПОНЯТТЯ ДОГОВОРУ У НОВОМУ ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Договір відомий з давніх часів і пройшов довгий період розвитку. Можливість застосування договорів протягом такого довгого періоду пояснюється тим, що йдеться про гнучку форму, в яку можуть втілюватися різні за характером суспільні відносини. Важливо відзначити, що незважаючи на зміни її соціально-економічного змісту, сама по собі конструкція договору – творіння юридичної техніки – залишається незмінним [1, с.4].

Так у розвинутому римському суспільстві договірні зобов'язання були головною правовою формою, за допомогою якої встановлювалися та закріплювалися господарські зв'язки всезростаючої промисловості і торгівлі. Закріплюючи нові господарські відносини, договірне право водночас сприяло подальшому розвитку цих відносин відповідно до умов часу [2, с.153]

У доперевбудовний період функції договору зводились до конкретизації, деталізації показників, встановлених плановими актами.

В умовах ринкової економіки роль договору докорінно змінилася. Розширилася сфера його застосування, з'явилося багато нових договорів, договір використовують як засіб подолання державної монополії у процесі приватизації і корпоратизації, дедалі більшого поширення набуває договірна форма створення комерційних структур[3, с.719], у багатьох випадках договір стає єдиним регулятором відносин.

Поряд з цим змінився і зміст поняття договору. ЦК УРСР 1963 р. не містив легального визначення договору. Доктринально його визначали, виходячи з редакції ст. 41 вказаного законодавчого акту, яка розкривала поняття угоди як дію громадян чи організацій, що спрямовувалась на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. Відповідно договорами називалися дво- чи багатосторонні угоди.

Аналізуючи наведене визначення договору, В.В.Луць зауважував що договір не обмежується тільки тим, що він впливає на динаміку цивільних правовідносин (породжує, змінює або припиняє їх), а й відповідно до вимог законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності і справедливості, визначає зміст конкретних прав та обов'язків учасників договірних зобов'язань. У цьому розумінні договір виступає засобом регулювання поведінки сторін у цивільних правовідносинах[4, с.15].

На іншу особливість договору, що відрізняє останній від угоди, наголошує Е.А. Суханов: "зведення договору тільки до угоди не зовсім правильне. Договір не тільки встановлює права і обов'язки, але передбачає здійснення суб'єктом предметних дій, зміст яких закріплено в угоді. Договір визначає, що конкретно повинно бути зробленим і які юридичні вимоги ставляться до виконання дій. Відповідно роль і функції договору значно ширші, ніж у традиційному розумінні угоди"[5, с.42].

У новому ЦК законодавець двічі намагається розкрити зміст вказаного поняття. Перший раз це зроблено в ст. 193, яка визначає поняття правочину як дію особи, яка спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. Тут же у п.2 вказується, що правочин може бути одностороннім та дво- чи багатостороннім. Останній називається договором. Тим самим договором визнається правочин, який вчиняється одночасно двома або більше особами. Виняток складають тільки ті з них, які законодавець називає односторонніми. Тому зіставляючи поняття договір і правочин, необхідно наголосити,